

ПРІОРИТЕТНА ЛОКАЦІЯ УКРАЇНИ
НА ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ

PRIORITY LOCATION OF UKRAINE ON THE GLOBAL FOOD MARKET

У статті висвітлено нарощування національного аграрного ресурсу, головною інституційною платформою досягнення цієї стратегічної мети є Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, яка передбачає як дієві механізми покращення умов торговельного співробітництва українських і європейських суб'єктів господарювання способом усунення тарифних і нетарифних бар'єрів. Завдяки вертикальній інтеграції та поглибленню міжгалузевої кооперації виробників аграрної продукції різних технологічних ланок такі ланцюги здатні створити потужну матеріальну основу нарощування випуску українськими аграріями конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю, що відповідає усім технічним, технологічним й екологічним стандартам якості і безпеки, здатної задовольняти найвибагливіший попит глобальних споживачів у продуктах харчування.

Ключові слова: аграрна політика, аграрна продукція, продовольча безпека, конкурентоспроможність аграрної продукції, сільське господарство.

В статье освещено наращивание национального аграрного ресурса, главной институциональной платформой достижения этой стратегической цели является Соглашение об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом, которая предусматривает как действенные механизмы улучшения условий торгового сотрудничества украинских и европейских субъектов хозяйствования способом устранения тарифных и нетарифных барьеров. Благодаря вертикальной интеграции и углублению

межотраслевой кооперации производителей аграрной продукции различных технологических звеньев такие цепи способны создать мощную материальную основу наращивания выпуска украинскими аграриями конкурентоспособной продукции с высокой добавленной стоимостью, соответствующей всем техническим, технологическим и экологическим стандартам качества и безопасности и способной удовлетворять взыскательный спрос глобальных потребителей в продуктах питания.

Ключевые слова: аграрная политика, аграрная продукция, продовольственная безопасность, конкурентоспособность аграрной продукции, сельское хозяйство.

The article describes the increase of the national agrarian resource, the main institutional platform for achieving this strategic goal is the Association Agreement between Ukraine and the European Union, which provides for effective mechanisms for improving the conditions of trade cooperation between Ukrainian and European business entities by way of eliminating tariff and non-tariff barriers. Due to the vertical integration and deepening of inter-industry cooperation of producers of agrarian products of various technological units, such chains can create a powerful material basis for expanding the production of high-value added competitive products by Ukrainian agrarians that meets all technical, technological and environmental standards of quality and safety, and able to satisfy the most demanding demand of global consumers. in food.

Key words: agrarian policy, agrarian products, food safety, competitiveness of agrarian products, agriculture.

УДК 339.942.97

Конохов С.В.

аспірант кафедри міжнародного обліку та аудиту Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Головною інституційною платформою досягнення стратегічної мети нарощування національного аграрного ресурсу є Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, яка передбачає як дієві механізми покращення умов торговельного співробітництва українських і європейських суб'єктів господарювання способом усунення тарифних і нетарифних бар'єрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню спільних політик ЄС, у тому числі – агропромислової, присвячено роботи багатьох провідних українських та зарубіжних учених: А. Поручника, В. Чужикова, О. Федірка, Марка Ловека, Гранта Віна тощо.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення та зіставлення агропромислової політики України із трендами розвитку світогосподарської системи для подальшого прогнозування та розроблення механізмів її реалізації на глобальному продовольчому ринку.

Виклад основного матеріалу. Поряд із реалізацією в Україні системи внутрішніх важелів та інструментів щодо нарощування національного

аграрного ресурсу і його максимального залучення у розбудову вітчизняних агропродовольчих ланцюгів сьогодні значною мірою актуалізується й питання імплементації інтеграційних механізмів його ефективного включення у вирішення глобальної продовольчої проблеми. Головною інституційною платформою досягнення цієї стратегічної мети є Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, яка передбачає як дієві механізми покращення умов торговельного співробітництва українських і європейських суб'єктів господарювання способом усунення тарифних і нетарифних бар'єрів, так і докорінну зміну конкурентних умов діяльності агентів вітчизняного агропромислового сектору, поліпшення загальних умов його функціонування, розвиток сільських територій, а також упровадження передових практик у сфері агропромислового сектору на основі поступової конвергенції українського та європейського законодавства в аграрній сфері.

Загалом же з даних випливає, що Європейський Союз має значно вищий рівень тарифного захисту внутрішнього аграрного ринку. Зокрема, за товар-

ною групою 1–24 УКТ ЗЕД (сільське господарство) чинна середньоарифметична ставка імпортного мита ЄС становить 19,8%, тоді як України – 9,24%; а за групою 25–97 УКТ ЗЕД (промислові та перероблені сільськогосподарські товари) – 3,9%, тоді як України – 3,67% відповідно. Принагідно також відзначити, що європейські ставки імпортного мита за окремими тарифними лініями подекуди у 1,5–14 разів вищі порівняно з відповідними ставками в Україні [1, с. 90]. Тож уже упродовж 2016 р. відбулося зменшення ставок імпортних мит України за 62% ставок Митного тарифу, причому саме у харчовій промисловості відбулося найбільше їх зниження у перший рік дії Угоди (табл. 1).

Є всі підстави стверджувати, що колосальний експортний потенціал нашої держави в аграрній сфері та сприятлива кон'юнктура європейського і інших сегментів глобального ринку агропромислової продукції створюють якісно нові можливості не тільки нарощування виробництва і переробки вітчизняної аграрної продукції, але й диверсифікації її експортних поставок, трансферу у вітчизняний сільськогосподарський сектор інноваційних аграрних технологій ЄС, а також поєднання в агропродовольчих ланцюгах та каналах збуту українських та європейських сільгоспвиробників. Підтвердженням цього є, зокрема, той факт, що більша частина тарифних обмежень у зовнішній торгівлі України була усунута після набуття нашою державою членства у СОТ.

Крім того, ще до набуття економічною частиною Угоди про асоціацію чинності Європейський Союз в односторонньому порядку скасував тарифні обмеження на ввезення 83,1% української сільськогосподарської продукції, а ще на 2% товарних позицій мито буде обнулене на період до 2026 р. Загалом же поступове зниження ставок імпортних мит передбачено на 97% тарифних позицій у двосторонній торгівлі України з Європейським

Союзом, що становить 95% її загальних вартісних обсягів. Зокрема, рівень середньоарифметичної ставки імпортного мита, згідно з Митним тарифом України, становить 2,2%. При цьому 72% ставок імпортних мит мають нульове значення, 26% ставок – встановлені на продукцію сільськогосподарського сектору (за середньоарифметичного значення на рівні 5,8%), а 74% ставок встановлені на товари промислової групи (за середньоарифметичної ставки імпортного мита на рівні 1,1%).

Виходячи з даних щодо фактично застосовуваних Європейським Союзом митних ставок у попередні періоди, очікувана економія нашої держави на експорті сільськогосподарських товарів і сировини становитиме щонайменше 383 млн євро. У перерахунку у грошовому вимірі за перші десять років реалізації Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом наша держава зможе отримати додаткових 2,3 млрд дол. США за рахунок генерування нових товарних потоків, якими раніше Україна і країни ЄС не торгували [3]. Найбільшою мірою це стосується м'ясної продукції, яєць і яєчних продуктів, морепродуктів та поставок спеціального обладнання для харчової промисловості.

У зв'язку з цим слід відзначити, що Україна дотепер не повною мірою використовує значну кількість наданих Європейським Союзом квот на поставки сільськогосподарської продукції. У повному обсязі станом на 9 червня 2017 р. їх використали українські експортери меду; кукурудзи, кукурудзяного борошна та гранул; цукру; ячмінної крупи та борошна; пшениці м'якої, пшеничного борошна та гранул; оброблених томатів; виноградного і яблучного соків (табл. 2), тобто тих видів сільськогосподарських товарів, які і у попередні періоди постачались на ринки ЄС.

Інакше кажучи, запровадження квот на експорт вітчизняними аграріями до ЄС продукції за умов напрацьованих зовнішньоторговельних зв'язків

Таблиця 1

Зменшення ставок імпортних мит на продукцію харчової промисловості України у перший рік дії Угоди про асоціацію між Україною і ЄС [2]

Товарна позиція	Зменшення ставок імпортних мит
Вироби з макаронного тіста товарної позиції 1902 УКТ ЗЕД Сигарети та цигарки товарної підпозиції 2402 90 УКТ ЗЕД	Ставки зменшено з 20% до 0%
Окремі товарні позиції 1806 УКТ ЗЕД – шоколад та інші готові харчові продукти із вмістом какао	Ставки зменшено з 15% до 0%
Кондитерські вироби з цукру (включаючи білий шоколад) без вмісту какао товарної позиції 1704 УКТ ЗЕД Суміші та тісто для виробництва хлібобулочних та борошняних кондитерських виробів товарної позиції 1901 УКТ ЗЕД Інші вироби з макаронного тіста (висушені) товарної позиції 1902 УКТ ЗЕД Готові харчові вироби, одержані шляхом здуття або смаження зерна зернових культур або зернових продуктів, товарної підпозиції 1904 10 УКТ ЗЕД Готові харчові продукти товарної підпозиції 1904 20 УКТ ЗЕД Хлібобулочні, борошняні кондитерські вироби товарної позиції 1905 УКТ ЗЕД	Ставки зменшено з 10% до 0%

Обсяги використаних українськими сільгоспвиробниками квот на експорт до Європейського Союзу станом на 09.06.2017 р. [4]

Сільськогосподарська продукція	Початковий розмір квоти, тон	Частка використання квоти, %
Мед	5200	100,0
Кукурудза, кукурудзяне борошно та гранули	450000	100,0
Цукор	20070	100,0
Ячмінна крупа та борошно	6600	100,0
Пшениця м'яка, пшеничне борошно та гранули	960000	100,0
Оброблені томати	10000	100,0
Виноградний та яблучний соки	12000	100,0
Солод та пшенична клейковина	7000	97,69
Ячмінь, ячмінне борошно та гранули	270000	91,5
Вершкове масло та молочні пасти	1800	50,0
М'ясо птиці та напівфабрикати з м'яса птиці	16000	50,0
Овес	4000	28,44
Інші цукрові продукти	12000	28,02
Крохмаль	10000	23,18
М'ясо птиці та напівфабрикати з м'яса птиці (додатково)	20000	18,42
Оброблена продукція із зернових	2000	13,87
Сухе молоко	2200	13,64
Висівки, відходи та залишки	18000	9,34
Яйця та альбуміни (основна)	1800	7,25
Оброблена продукція з цукру	2200	5,24
Етанол	41600	1,18
Харчові продукти	2000	0,48
Оброблена продукція з сухого молока	340	0,45
Молоко, вершки, згущене молоко та йогурти	8400	0,27
Часник	500	0,27
Оброблений крохмаль	1200	0,17

лише значно зміцнило їхні конкурентні переваги. Водночас практично не вичерпаними є імпортні квоти на оброблену продукцію із зернових; сухе молоко; висівки, відходи та залишки; яйця та альбуміни; оброблену продукцію з цукру; етанол; оброблену продукцію з сухого молока; молоко, вершки, згущене молоко та йогурти; часник; оброблений крохмаль.

Навіть сьогодні, у період дії Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, усім нам очевидним стає факт об'єктивної неможливості повної лібералізації сільського господарства у торговельних відносинах нашої держави і Європейського Союзу [3, с. 252] з огляду на її ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки та суспільної стабільності і рівноваги. Тож для розвитку українсько-європейського співробітництва в агропромисловій сфері необхідним є широке поширення у вітчизняній господарській практиці європейських норм і стандартів аграрного бізнесу у загальному форматі впровадження у вітчизняному агрохарчовому секторі сертифікованих функціональних систем менеджменту безпечності і якості харчової продукції та моделі ділової досконалості EFQM (Europe

Foundation for Quality Management) з подальшим їх включенням до загальнонаціональної системи управління діловою досконалістю. Виняткова важливість реалізації цього заходу зумовлена тим, що, з одного боку, багато країн світу у своїй внутрішній продовольчій й зовнішньоторговельній політиках дотримуються жорсткого законодавства щодо якості і безпечності для людського здоров'я харчових продуктів, захисту прав та інтересів їх споживачів, охорони довкілля [5, с. 344] та інших аспектів, пов'язаних із розбудовою у глобальному масштабі моделі сталого розвитку.

З іншого боку, абсолютна більшість вітчизняних сільгоспвиробників (насамперед дрібних товаровиробників) нині практично позбавлені можливостей виходу на зарубіжні аграрні ринки з причин незгармонізованості українських і європейських стандартів якості сільськогосподарської продукції та її безпеки у межах угоди ЄС і Світової організації торгівлі. Досить сказати, що згідно з даними Української аграрної конфедерації, міжнародні сертифікати якості ISO і HACCP сьогодні отримали не більше 7% українських виробників аграрної продукції, а ще 15% мають тільки по одному

з двох документів [6]. Як відзначають вітчизняні експерти, більшість українських сільськогосподарських підприємств не тільки не впроваджують систем менеджменту якості [7], але й не реалізують системних методів контролю безпечності продуктів харчування [8, с. 345]. Нині не більше 3% з них запровадили постійно діючі процедури якості і безпеки продукції, засновані на принципах HACCP, або регулярно проводять аудит на предмет відповідності виробничих процесів мінімальним вимогам «Програми обов'язкових попередніх заходів із забезпечення безпечності харчових продуктів» діючих Міжнародних стандартів / технічних умов ISO/TS 22002-3:2011 [9, с. 270].

Характеризуючи механізми нарощування експорту вітчизняної аграрної продукції з високим рівнем доданої вартості на ринки Європейського Союзу, не можна оминати увагою і такий стратегічний напрям стандартизації вітчизняного сільськогосподарського виробництва, як приведення у відповідність до європейських норм чинних стандартів промислового виробництва кормів, комбікормів, білково-вітамінних кормових добавок і преміксів (попередньо змішаних у мікрокількостях сухих компонентів) для відгодівлі тварин і птиці. Нині в Україні діє 218 подібних стандартів: 86 – ДСТУ і РСТ УРСР та 132 – ГОСТ, тобто на частку міждержавних стандартів (нерідко технологічно застарілих) припадає 60,5% їх загальної кількості.

Більше того, якщо національні стандарти гармонізовано нині майже на 42%, то міждержавні – тільки на 2,3% за загального рівня гармонізації на рівні 17,9% [9, с. 1034–1035]. При цьому спостерігається домінування у гармонізованих стандартах тих, що мають стосунок винятково до методів контролю якісних кондицій сільськогосподарської продукції та її безпечності, тоді як українські сільгоспвиробники мають адаптуватися до європей-

ських стандартів і у сферах санітарного і фіто-санітарного контролю, сертифікації і метрології, митних процедур і ринкового нагляду, а також оцінки відповідності продукції. Якщо цього не буде зроблено, то вітчизняні аграрії опиняться перед цілком реальною загрозою обмежень європейськими структурами їх доступу на аграрні ринки ЄС із причин невідповідності їх продукції чинним технічним стандартам і сертифікатам. Йдеться, зокрема, про вилучення з режиму вільної торгівлі близько 400 товарних позицій українського експорту; запровадження Євросоюзом дискримінаційної системи тарифного квотування до 6% місткості європейського ринку [10, с. 46]; нарощування масштабів дотацій аграрному сектору, здатних значно похитнути конкурентні позиції українських сільгоспвиробників на аграрному ринку ЄС.

Досить високими за вартісними параметрами залишаються і витрати безпосередніх сільгоспвиробників на перехід до міжнародних стандартів виробництва і переробки продукції. У середньому вони становлять до 14% собівартості виробленої продукції без урахування ще 4% додаткових витрат на її тестування. Причому йдеться не стільки про власне законодавче унормування відповідних змін, скільки про впровадження у виробничий процес інноваційних технологій, закупівлю необхідного обладнання, підготовку персоналу та ін. Так, згідно з умовами узгодженого з ЄС графіка впровадження в Україні технічних стандартів (Додаток 3 до розділу 4 Угоди про асоціацію), 2,4 млрд євро витрат було здійснено у 2016 р., 0,3 млрд – у 2017 р. та по 0,1 млрд щорічно – упродовж 2018–2020 рр. [11, с. 56].

Зрозуміло, що вітчизняні виробники сільськогосподарської продукції відчувають значний брак фінансових ресурсів для переведення свого виробництва на нові «рейки» технічних стандартів,

Таблиця 3

Чинні в Україні стандарти на сільськогосподарську продукцію та ступінь їх гармонізації з міжнародними й європейськими стандартами [9, с. 1034]

Продукція	Кількість чинних стандартів			З них гармонізовано				Середній рівень гармонізації, %
	ДСТУ	РСТ УРСР	ГОСТ	ДСТУ, РСТ УРСР		ГОСТ		
				кількість	%	кількість	%	
Тваринництво та селекція тварин	24	3	45	2	7,4	-	-	2,8
Сільськогосподарські будівлі та тваринницькі ферми	7	3	7	4	4	-	-	23,5
Сільськогосподарські машини, причепи, обладнання, інвентар	337	4	93	263	77,1	9	9,7	62,7
Добрива та агрохімікати	43	5	67	33	68,7	4	6,0	32,2
Корми для тварин	83	-	2	-	-	-	-	-
Бджільництво	20	-	2	-	-	-	-	-
Мисливство	1	-	3	-	-	-	-	-
Рибальство та рибництво	10	3	-	9	69,2	-	-	69,2
Тютюн, тютюнові вироби	20	-	18	20	100	4	22,2	63,1
Усього	545	21	367	367	64,8	20	4,3	41,5

у тому числі і за рахунок ресурсів прямого іноземного інвестування. До того ж Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом не передбачає жодних фінансових механізмів компенсування цих витрат, тоді як у разі постсоціалістичних країн Центрально-Східної Європи модернізаційні процеси в аграрному секторі у значних масштабах були профінансовані коштами ЄС, Групи Світового банку та цілої низки інших міжнародних інституцій. Зокрема, тільки під модернізацію боєнь для великої рогатої худоби в Угорщині Світовий банк виділив 41 млн дол. США; а на впровадження у Польщі європейських санітарних і фітосанітарних стандартів було витрачено 71 млн дол. Загальний же обсяг фінансових витрат на модернізацію українського тваринницького й овочівницького комплексів упродовж 10-річного періоду імплементації Угоди про асоціацію оцінюється у 900 млн євро [10, с. 46], що актуалізує нині питання щодо формування системи державної фінансової підтримки переходу українських виробників аграрної продукції на нові європейські стандарти [12].

У процесі системного переходу вітчизняних сільгоспвиробників до європейських стандартів якості і безпеки продуктів харчування особливої уваги заслуговують малі компанії, що функціонують у сфері харчової промисловості. З огляду на їх значну загальну кількість (понад 4,4 тис), масштаби і специфіку виробничої діяльності й операційного менеджменту, ключовим стає питання щодо вибору найбільш адекватного для них типу системних методів безпечності продуктів харчування. На найбільшу увагу при цьому заслуговують такі варіанти переходу, як: імплементація стандартів НАССР (чи ДСТУ ISO 22000:2007) за умови функціонування підприємства у межах вже функціонуючого агропродовольчого ланцюга; проведення на малих підприємствах аудиту на предмет відповідності їх виробничого процесу мінімальним вимогам базових програм ISO/TS 22002-1:2009 (Програма обов'язкових попередніх заходів із забезпечення безпечності харчових продуктів) з подальшим усуненням усіх виявлених недоліків і невідповідностей; а також імплементація гнучких чи спрощених процедур безпечності продукції, що базуються на принципах і підходах НАССР [8, с. 81].

Вже сьогодні на виробництві органічної аграрної продукції спеціалізуються близько 300 вітчизняних сільгоспвиробників (в основному родинних господарств), котрі постачають на ринок понад 100 найменувань продуктів та здійснюють свою діяльність на сертифікованих органічних сільськогосподарських землях загальною площею понад 400 тис га [13, с. 7]. Однак у відносних показниках це дуже низькі цифри – всього 0,6% загальної кількості підприємств і 0,9% загальної площі угідь. І це без урахування надмірної регіональної концентрації споживання органічної продукції у

м. Києві та найбільших українських містах, де проживає населення з відносно високим платоспроможним попитом.

Ще одну важливу ланку вітчизняного виробництва органічної аграрної продукції репрезентують сільгоспвиробники, котрі здійснюють свою діяльність у спеціальних сировинних зонах і спеціалізуються на виробництві сировини для виготовлення продуктів дитячого і дієтичного харчування. Що стосується їх кількісних параметрів, то станом на 2015 р. до реєстру спеціальних сировинних зон України було включено близько 60 сільгоспвиробників, котрі мають усі передумови для сертифікації своєї продукції за стандартами «Органік Стандарт», БіОЛан та ін. [8, с. 269].

Органічне землеробство у нашій державі отримало потужний імпульс розвитку після ухвалення у 2012 р. Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» № 425-VII від 03.09.2013 р., який унормував питання, пов'язані, зокрема, із засадами державної політики у цій сфері, правами на виробництво органічної продукції, вимогами щодо придатності земель для органічного землеробства, підтвердженням відповідності виробництва органічної продукції і сировини тощо. Ще одна важлива нормотворча ініціатива – законопроект № 5448 від 24.11.2016 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», що має за мету гармонізувати вітчизняне й європейське законодавство у сфері регулювання органічного виробництва на основі встановлення вимог щодо проведення сівозмін, землекористування, якості насіннєвого матеріалу, вирощування рослинних культур та їх захисту.

Однак і дотепер у вітчизняному органічному землеробстві зберігаються значні труднощі, пов'язані насамперед із надмірно ускладненими процедурами сертифікації аграрних підприємств органічного профілю, а також стандартизації, сертифікації та маркування самої органічної продукції через значний брак вітчизняних сертифікаційних і контролюючих інституцій у цій сфері, а також занадто високу ціну на подібного роду послуги. Так, функціональні компетенції щодо проведення сертифікації вітчизняних органічних виробництв на предмет їх відповідності «Стандарту з органічного виробництва та переробки для третіх країн, рівнозначному стандарту Європейського Союзу» покладені на сертифікаційну компанію «Органік Стандарт» [8, с. 267].

Не слід скидати з рахунків і таких гальмуючих факторів, як відсутність офіційно затвердженої процедури сертифікації органічної продукції і підприємств та відсутність державної підтримки органічного землеробства, що значно послаблює конкурентні позиції вітчизняних аграріїв у цьому

сегменті світового й європейського ринків продуктів харчування. Таким чином, з метою нарощування виробництва органічної сільськогосподарської продукції та її експортних поставок на європейський ринок необхідно є реалізація комплексу заходів щодо впровадження на вітчизняних аграрних підприємствах органічного профілю міжнародного стандарту GlobalGAP. Цей стандарт орієнтується на створення таких умов виробництва аграрної продукції, що мінімізують його ризики способом відстеження усіх виробничих процесів та нівелювання усіх загроз накопичення у продукції шкідливих хімічних, біологічних чи фізичних речовин із належним документальним підтвердженням.

Потужні невикористані ресурси нарощування масштабів електронної торгівлі українською аграрною продукцією криються насамперед у координації співпраці органів державної влади і місцевого самоврядування у сфері розбудови розгалуженої інформаційної інфраструктури, створення національних інформаційних ресурсів із питань розвитку торговельної діяльності в аграрній сфері та розширення доступу сільських жителів до інформаційних джерел і комунікаційних послуг. Загальновідомо, що активізація електронної комерції має своїм закономірним результатом розвиток ринку мобільних платежів, інтернет-банкінгу та мультиканального маркетингу; посилення автоматизації маркетингових процесів і вдосконалення логістичних систем збуту; динамічний розвиток шоу-румів і маркетплейсів. Це значною мірою актуалізує питання щодо розширення в Україні інформаційних кампаній, проектів і програм з інформування вітчизняних аграріїв щодо новітніх маркетингових технологій у сфері електронного збуту сільськогосподарських товарів, а саме: формування й актуалізації клієнтських баз даних; забезпечення безперервності оброблення клієнтських запитів у періоди пікових навантажень; розвитку каналів їх приймання й оброблення; розвитку вихідної активності (телепродажі, інформування, анкетування тощо), підвищення кваліфікації операторів та ін.

Нарощування конкурентних позицій вітчизняної аграрної продукції на зарубіжних ринках вимагає від України вжиття цілеспрямованих і рішучих заходів у площині економічної дипломатії. Її основою має стати всебічна інформаційно-аналітична підтримка з боку держави зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних експортерів сільськогосподарської продукції з розбудовою розгалужених мереж зовнішньоторговельної інформації про експортні можливості українських аграріїв у межах дипломатичних представництв України за кордоном; організацією інституційної системи регулярного інформаційного обміну між українськими і зарубіжними економічними агентами; проведенням агресивних рекламних та іміджевих кампаній з метою формування

позитивного бренду України в очах світової громадськості як світової «годувальниці».

З огляду на домінування торговельно-економічних місій України в інституційному забезпеченні просування українських товарів на світові ринки, у число пріоритетних сфер економічної дипломатії нашої держави висувається надання ними всебічної допомоги вітчизняним суб'єктам господарювання у виході на зарубіжні ринки, пошуку потенційних партнерів, проведенні масштабних виставкових і ярмаркових заходів, розбудові мережі зарубіжних представництв великих вітчизняних агрохолдингів. Актуальними є й активізація видавничої діяльності та розвиток публічної інформаційної системи з надання оперативної інформації щодо аграрних підприємств України та їх експортних можливостей.

Висновки з проведеного дослідження.

Узагальнюючи вищенаведене, відзначимо, що активне використання Україною інтеграційних механізмів посилення своєї міжнародної спеціалізації у глобальному продовольчому забезпеченні здатне суттєво підвищити конкурентні позиції вітчизняних аграріїв на європейському і світовому ринку сільськогосподарської продукції та забезпечити формування стабільних і розгалужених агропродовольчих і кормових ланцюгів доданої вартості. Завдяки вертикальній інтеграції та поглибленню міжгалузевої кооперації виробників аграрної продукції різних технологічних ланок такі ланцюги здатні створити потужну матеріальну основу нарощування випуску українськими аграріями конкурентоспроможної продукції з високою доданою вартістю, що відповідає усім технічним, технологічним й екологічним стандартам якості і безпеки та здатна задовольняти найвибагливіший попит глобальних споживачів у продуктах харчування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Сторожук В.М. Реалізація тарифного регулювання в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В.М. Сторожук // Економічний аналіз. 2016. Том 23. № 1. С. 88–97.
2. Ввезення товарів в рамках вільної торгівлі // Вісник Офіційно про податки. 2016. № 36(893), 23 вересня 2016 р. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3057?issue=292>.
3. Економічна асоціація України з Європейським Союзом: монографія / О.І. Шнирков, В.І. Муравйов, Р.О. Заблоцька та ін.; за ред. О.І. Шниркова, В.І. Муравйова. К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. С. 253–254.
4. Побудовано автором за даними: Використання тарифних квот в рамках ПВЗВТ. Департамент міжнародного торговельно-економічного співробітництва та європейської інтеграції Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, 22.06.2017 р. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=88a81b50-fce9-4087-937d-685c8b9fabde&title=VikoristanniaTarifnikhKvotVRamkakhPv>.

5. Пархоменко М.М. Міжнародний досвід забезпечення якості продукції / М.М. Пархоменко // Форум права. 2010. № 3. С. 344–350.
6. Чирва Р. ЄС відчиняє двері для українських товарів / Р. Чирва // Профспілкові вісті, 17.05.2014 р. URL: <http://www.psv.org.ua/arts/Tema/view-2197.html>.
7. Буряк Р.І. Менеджмент якості: забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств: монографія. Київ: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2013. С. 54.
8. Крисанов Д.Ф. Інтеграція агрохарчового сектора України в єдиний нормативний простір Європейського Союзу: монографія. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ, 2016. С. 345.
9. Саєнко Я.А. Адаптація вітчизняних підприємств до стандартів якості продукції на ринку Європейського Союзу / Я.А. Саєнко, О.П. Недбалюк // Молодий вчений. № 10(50). Жовтень, 2017 р. С. 1033–1036.
10. Яценко О.М. Євро-підприємництво: перспективи та загрози реалізації потенціалу Зони вільної торгівлі України з ЄС в аграрному секторі / О.М. Яценко, Н.А. Карасьова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. Випуск 15. С. 36–47.
11. Туницька Ю.М. Проблеми експорту вітчизняних товарів до ЄС / Ю.М. Туницька // Економічний простір. 2016. № 108. С. 47–60.
12. Кузнєцова Л.І. Реалізація експортного потенціалу України на ринках ЄС у контексті проблем реформування системи сертифікації / Л.І. Кузнєцова. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/>.
13. Вертіть О.В. Для кого органічна продукція майже міф? / О.В. Вертіть // Урядовий кур'єр. 2016. № 37. 25 лютого. С. 7.